

Одарченко Катерина Юріївна

Інституційна взаємодія задля суспільного розвитку: місія політичних партій

УДК 329.1/6:007(477)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-3.11>

Одарченко Катерина Юріївна
orcid.org/0000-0002-0399-5790
здобувачка кафедри політичних наук і права
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська, 26,
Одеса, Україна

У статті досліджується інституційна взаємодія, яка сприяє суспільному розвитку, й визначається місія політичних партій у цьому процесі. Передусім, політичні партії в умовах демократичної політичної системи стають центром комунікації суспільства та влади, інституційної комунікації тощо.

Особливої ваги набуває оптимізація внутрішньопартійної комунікації, яка має поєднувати у комунікаційну мережу осередки партії між собою та з центральний апаратом. Розглянуто поняття «розвиток», «суспільний розвиток» у контексті теорій модернізації, мобілізації, демодернізації (П. Кутуєв, М. Мінаков, Ю. Савельєв). Україна потребує не лише підвищення ефективності окремих інститутів. Забезпечити суспільний розвиток здатна лише інституційна взаємодія на основі розгалуженої мережі комунікації. Це вимагає не сподівань на «невидиму руку» ринку, а системного інституційного втручання задля реструктуризації наявної і досить розгалуженої системи інститутів відповідно до вимог політичної демократії й соціальної ринкової економіки. Саме тому методологічною основою дослідження є неоінституціональна теорія, яка дозволяє подолати обмеження транзитології та класичного інституціоналізму.

Визначено, що особливості інституційної взаємодії в Україні обумовлені неподоланими соціальними патологіями (Є. Головаха). До них відносяться: амбівалентність політичної свідомості, поєднання конформізму та нігілізму у ставленні індивідів до реальності, депрофесіоналізація, розмивання критеріїв статусу та престижності у соціальній взаємодії, деактуалізація цінностей тощо. Щодо політичних партій, то відзначено їх персоналізацію, ідеологічну еклектичність партійних програм (за деяким винятком), недостатню легітимність партійної системи. Відповідно, місія політичних партій у інституційній взаємодії задля суспільного розвитку полягає у забезпеченні двостороннього руху інформації між суспільними групами та політичними інститутами (програма – мінімум) та започаткуванні та підтримці широкого суспільного діалогу (програма – максимум). Місія політичних партій – стати ініціатором та провідником новітнього політичного дискурсу щодо сутності та напрямків суспільного розвитку у сучасних умовах, гарантом політичного діалогу та інституційної взаємодії задля суспільного розвитку.

Ключові слова: політичні інститути, інституційна взаємодія, політичний розвиток, модернізація, політичні партії, внутрішньопартійні комунікації.

Вступ. На даному етапі реалізації політичних реформ в Україні суттєво зростає роль політичних інститутів. Підвищення ефективності їх діяльності набуває особливого значення в умовах зовнішніх (захоплення Криму, агресія РФ на Сході України) та внутрішніх (корупція, демодернізація, загрози повернення авторитаризму, наступ на свободу слова, загострення соціальних проблем населення) викликів. Але йдеться не лише про ефективність діяльності самих інститутів, а й формування системи їх оптимальної взаємодії на основі розгалуженої мережі комунікацій. Ціль інституційної взаємодії – забезпечення політичного та економічного розвитку країни. Сподіватись при цьому лише на «невидиму руку» ринку марно. Розвиток вимагає системного інституційного втручання, а унікальність українського кейсу полягає у тому, що ми потребуємо не розбудови абсолютно нових інститутів, а реструктуризації наявної і досить розгалуженої їх системи відповідно до вимог політичної демократії й ринкової економіки [2]. Нові виклики потребують реформ, які зустрічають латентний та відкритий опір «старих» інститутів та правил [12]. Під час інституційної взаємодії найбільш помітними стають протиріччя між прагненням суспільства

до змін та «дефіцитом демократії» у пострадянських інститутах [10].

Відсутність сталих демократичних традицій інституційної взаємодії (за радянських часів взагалі не йшлося про незалежні від керівництва КПРС інститути) обумовлює те, що частина пострадянської еліти «готова виплеснути немовля з водою задля збереження влади і власності. Маніпулювання у медіа, спекуляції на темі збройного конфлікту, депрофесіоналізація управління та ігнорування соціальної політики використовуються задля компрометації демократичних реформ» [15].

Одна із головних ролей у інституційній взаємодії, яка має сприяти розвитку, належить політичним партіям. Комунікація, її різні форми та напрями є фундаментом успішного партійного поступу. Від внутрішньопартійної комунікації задля залучення членів партії до прийняття рішень до побудови потужної партійної структури, яка вибудовує комунікацію із громадянами та владою, а головне – забезпечує комунікацію між ними. На жаль, не усі політичні партії вибудовують систему вертикальних та горизонтальних комунікацій, розвивають внутрішньопартійні зв'язки на демократичній основі. Більшість українських партій вважаються олігархічними, і є небагато демократичних полі-

тичних сил, які не співпрацюють з олігархами країни [8].

Сьогодні актуальність дослідження місії політичних партій у інституційній взаємодії, яка сприяла б суспільному розвитку, обумовлена недостатнім професійним рівнем представників влади, їх нездатністю визначити конкретні цілі політичного розвитку на основі взаємодії інститутів. Це навіть небезпечніше, аніж відвертий тиск на опозицію в умовах авторитаризму та революційні потрясіння. Наприклад, важкий та тривалий процес партійного будівництва підміняється створенням «партійних політичних проектів», які характеризуються традиційними для автократії «методами управління: тотальна некомпетентність, корупційні схеми, призначення друзів на посади» [4].

З урахуванням важливості політичних інститутів у процесі суспільного розвитку, слід зазначити, що проблемі інституційної взаємодії та визначенню місії політичних партій у ній приділяється недостатньо уваги.

Мета та завдання статті. Мета статті – дослідити роль політичних партій у інституційній взаємодії задля суспільного розвитку. Визначена мета обумовила такі завдання:

- розглянути сутність поняття «розвиток», «суспільний розвиток» у контексті теорій модернізації, мобілізації, демодернізації;
- відзначити особливості інституційної взаємодії в Україні;
- дослідити місію політичних партій у забезпеченні суспільного розвитку.

Методи дослідження. Методологічною базою дослідження є неoinституціоналізм. Використовуються історичний, порівняльний методи та теорія ігор. Т. Веблен й Дж. Коммонс у першій половині ХХ століття розмістили у центрі дослідницької уваги економічні та політичні інститути. Інституційна взаємодія, що сприяє суспільному розвитку, потребує урахування досліджень права та конституційної теорії [16], економічної теорії [9].

Також дослідження міжінституційної взаємодії ґрунтується на сучасних підходах публічної політики [14]. Дилема інституційної теорії полягає в тому, що інститути, з одного боку, дозволяють скорочувати транзакційні витрати, але з іншого – їхня діяльність може бути спрямована на отримання зиску приватними особами, а не підпорядкована цілям суспільного розвитку та суспільного блага. Спробам подолати цю прогалину у економічному аналізі присвячено праці неoinституціоналістів (Р. Коуз, Г. Саймон, Д. Норт, О. Вільямсон, Г. Петерсон, Д. Марч, Й. Олсен). В основі неoinституціоналізму – критичне переосмислення методологічного індивідуалізму, а також обмеженої раціональності та опортуністичної поведінки. Новий інституціоналізм об'єднує декілька підходів, представники яких, спираючись на спільні ключові положення,

розробляють окремі теоретичні напрямки. Йдеться про теорію публічного вибору (Дж. Б'юкенен, Г. Таллок, М. Олсон, ін.), теорію прав власності (Р. Коуз, А. Алчіані, Г. Демсец, ін.), теорію відносин агентів (Л. Гурвіц, В. Меклінг, М. Дженсен, ін.), транзакційний підхід та концепцію інституціональної еволюції (І. Барцель, С. Чен, Д. Норт, Дж. Воліс, Б. Вайнгаст, ін.). У межах неoinституціоналізму працювали такі зарубіжні політологи, як С. Роккан, Х. Лінц, А. Степан, Т. Скокпол, а його вплив явно відчувається у роботах Р. Даля, Г. О'Доннелла, Ф. Шміттєра, С. Ліпсета, Р. Патнама та ін. Серед українських дослідників теорія неoinституціоналізму використовується задля пояснення складнощів демократизації пострадянської країни, ролі інституційного чинника у гальмуванні реформ. Теорія неoinституціоналізму дозволяє подолати обмеження транзитології та інституціональної теорії щодо дослідження переходу України до демократії та ринкової економіки (В. Андрусів, А. Колодій, Ю. Мацієвський, А. Романюк, О. Фісун, ін.).

Результати. Складність інституціональних реформ стає найбільш помітною після хвиль революційних подій, які пройшли у 2004 та 2013–2014 роках в Україні. Актуальність досліджень розвитку демократичних політичних інститутів та підвищення ефективності їх взаємодії задля забезпечення суспільного розвитку значно зростала після масових протестів громадян, які мали наслідком зміну влади у 2004 та 2014 рр.. Натомість «Еліта, яка прийшла до влади разом з Леонідом Кучмою і яка, як очікувалося, втратить владу після двох революцій та переважного голосування за Зеленського, все ще контролює багатство та владу в Україні» [13].

Надії українського суспільства на швидку демократизацію політичних інститутів та підвищення ефективності їх взаємодії не справдились повною мірою. Це вимагає переосмислення з кута зору неoinституціоналізму ролі політичних інститутів в умовах демократизації суспільства, пояснення відсутності успіхів у їх реформуванні на даному етапі та прогнозування шляхів подальших змін. Проведення інституціональних реформ ускладнюється їх фрагментарністю, дефіцитом політичної волі, адміністративної свободи і рішучості.

Визначимо сутність поняття «розвиток», «суспільний розвиток» у контексті теорій модернізації, мобілізації, демодернізації. П. Кутуєв визначає модернізацію як одне із головних завдань для «постленінських» суспільств: «Для першого покоління дослідників модернізації, мобілізація була основою прогресу та прогресивних змін суспільства... військовий набір та військова мобілізація були передумовою для мобілізації соціальної... Після «зникнення ленінізму», модернізація є найактуальнішим питанням для країн Східної Європи та пострадянського простору. На сучасному етапі

розуміння модерності як євроцентричної мобілізації є концептуально застарілим та політично шкідливим» [1].

Як альтернативу мобілізаційній концепції модернізації Ю. Савельєв пропонує інклюзивне розуміння модерності [6]. Він робить наголос на тому, що модернізація полягає у інклюзії, включеності громадян у суспільне життя та означає зростання людських можливостей.

Погодимося із тим, що «бачення мобілізації як процесу «згори донизу» вже доволі давно вважається застарілим у на Заході та переважно асоціюється з процесами та інституціями демодернізації... Незважаючи на це, ЄС та міжнародні інституції (особливо фінансові) дуже часто поширюють саме такі «монокультурні» практики. Такий підхід спричиняється до «реанімування» застарілого євроцентризму, ідея якого і полягає в модернізації Решти «нерозвинутого світу» шляхом серії мобілізацій, які походять з політичного центру/ національної держави» [1].

Тобто зовнішні вимоги вимагають від нас модернізації, заснованої на мобілізації з акцентом на примусі та насильстві. Натомість суспільний розвиток передбачає модернізацію, засновану на інклюзії – найбільш повному включенні різних соціальних груп до інституційної взаємодії. Це дозволяє переосмислити місію політичних партій у процесі інституційної взаємодії, яка спрямована на суспільний розвиток.

П. Кутуєв відзначає: «Розвиток не дорівнює модернізації, яка є процесом ендогенним (в ідеально-типових термінах, які спираються на західний досвід), що ініціюється за допомогою розгортання принципів і цінностей, які містилися в «активістській» картині світу (безумовно, у взаємодії з інтересами), котра наголошує на взаємопроникненні етики та світу. Розвиток... вимагає легітимізації та певного «ідеологічного» обґрунтування; більше того, ідеологія розвитку може поширюватися й інтерналізуватися внаслідок дій урядів (наприклад за допомогою освітньої політики). Це дозволяє зробити висновок, що модернізація та розвиток постійно вступають у взаємодію в процесі трансформацій «реальних» суспільств» [2].

Політичні партії завдяки комунікації, зокрема й внутрішньопартійній, мають сприяти інклюзії в інституційній взаємодії задля суспільного розвитку. Відзначаючи провідну роль держави як центрального інституту політичного розвитку, не слід недооцінювати інші фактори – зовнішні та внутрішні. Політичні партії, безумовно, відносяться до найважливіших інститутів у процесі суспільного розвитку, забезпечуючи включення широких соціальних верств до вироблення політики. «Розвиток – це політика держави, спрямована на творення капіталізму, ринкової інфраструктури, раціональної бюрократії, і, таким чином,

ініціюється згори за підтримки ключових сегментів суспільства (державних менеджерів, які зорієнтовані на економічне зростання, технологічний прогрес і ринкову раціональність; підприємців, для яких прозора практика бізнесу є прийнятною, та інтелектуалів, які використовують свій культурний капітал на підтримку такої політики). Розвиток здебільшого ініціюється під впливом екзогенних факторів, тобто зазвичай є відповіддю на заклики інтеграції до капіталістичної світ-системи та зовнішні загрози» [2].

Особливості інституційної взаємодії в Україні зумовлені соціальними патологіями, які сформувались ще за радянських часів. Відомий соціолог Є. Головаха відзначив вплив наступних соціальних патологій: «Амбівалентність політичної свідомості, поєднання конформізму та нігілізму у ставленні індивідів до реальності, депрофесіоналізація, розмивання критеріїв статусу та престижності у соціальній взаємодії, деактуалізація цінностей» [11]. Значною мірою саме через неподоланність таких соціальних патологій українське суспільство не здатне відтворити інституційну взаємодію, яка б сприяла суспільному розвитку. Внаслідок цього знижується рівень соціальної солідарності та легітимності влади.

Низький рівень довіри громадян до політичних інститутів свідчить про кризу легітимності політичних партій. Перша трійка інститутів, яким громадяни довіряють, виглядає так: Збройні Сили України (ім довіряють 70% опитаних), волонтерські організації (65%), Церква (64%). А от найвищий рівень недовіри переважно стосується політичних інститутів. «Недовіра найчастіше висловлюється державному апарату (чиновникам) (80%), судам (судовій системі загалом) (79%), Верховній Раді України (77,5%), Уряду України (76%), Вищому антикорупційному суду (73%), політичним партіям (71%), Прокуратурі (71%)» [5].

Суспільство важко переконати у дієвості тих чи інших політичних інститутів, а особливо – у їх ефективності щодо служіння суспільному благу. Це зумовлено номенклатурним характером діяльності політичних інститутів в Україні, коли у центрі уваги знаходяться інтереси бюрократії та відсутністю балансу між інститутами державної влади (Президент, парламент, уряд), між центром та регіонами. Особливо наголосимо на недостатній ефективності такого важливого для демократії та суспільного розвитку політичного інституту, як політичні партії. За деяким винятком, політичні партії не усвідомлюють поки що своєї місії. Їхня структура є також переважно номенклатурною, а внутрішньопартійна комунікація має вертикальний характер – рішення центрального апарату завше просто доводяться до осередків. «Більшість партій в Україні залишаються протопартіями за організаційною будовою... Прихильники квазі-

партійності партій в Україні стверджують, що це просто об'єднання, які працюють на фінансово-промислові групи і не презентують думки свого електорату. Водночас противники такої позиції заявляють, що партії мають організаційну структуру, ідеологію тощо, тобто мають усі ознаки, які характеризують їх як політичні партії» [3]. За даними кластерного аналізу усіх українських партій, лише «8 партій (2%) належать за своєю організаційною будовою до політичних партій, 51 партія (15%) – до квазіпартій і 281 партія (83%) – до протопартій» [3]. Щодо ідеологій, то у більшості партій вони переважно носять еkleктичний характер, що обумовлено електоральними стратегіями «хапай усіх» (намаганням охопити якомога більше різних соціальних груп, носіїв різних цінностей). Одним із головних чинників, який заважає здійснювати місію партій щодо інституційної взаємодії, є недостатня розвиненість внутрішньопартійної комунікації. По-перше, це зумовлено організаційною структурою партій. Очевидно, що квазіпартії, або політичні проекти взагалі не мають традиції системної розбудови осередків. Їхня структура взагалі не передбачає зворотного зв'язку. По-друге, навіть ті партії, які мають мережу представництва у громадах, недостатньо уваги приділяють для удосконалення внутрішньопартійної комунікації. За деяким виключенням. Переважна більшість українських партій – це лідерські проекти. Відповідно, практично уся їх комунікаційна потуга зосереджується на доведенні інформації «зверху – вниз», від лідера до членів партій.

Від шляхів (ре)формування політичних інститутів, процедури їх взаємодії між собою та з суспільством залежить тип політичного режиму, який обирає Україна – авторитарний або демократичний. Отже, одним із головних завдань реформ стає забезпечення соціальної спрямованості діяльності політичних інститутів, розширення їх можливостей щодо здійснення політики та управління в інтересах широких верств населення.

Виконанню місії політичних партій у інституційній взаємодії задля суспільного розвитку має сприяти виконання наступних умов. По-перше, укоріненість партій та стабільна партійна конкуренція. «Інституціоналізовані системи демонструють стабільність у моделях партійної конкуренції, що є найважливішим і найкращим показником для вимірювання, оскільки інституціоналізація тісно пов'язана із стабільністю... Якщо більшість громадян протягом десятиліть підтримує конкретні партії, то відносно незначна частина виборців без стабільних партійних уподобань не спроможна радикально вплинути на результати виборів, що також сприяє низькому рівню виборчої волатильності. Якщо ж партії не користуються значною довірою громадян, то виборці легко «зраджують» партіям, роблячи результати виборів малопрогно-

зованими» [7, с. 312]. По-друге, легітимність політичних партій. Переконання громадян у тому, що партії відграють важливу роль у політиці є одним із головних чинників легітимності політичних партій: «В інституціоналізованих системах політичні актори не піддають сумніву легітимність партій і розглядають їх як необхідну частину демократичної політики, навіть якщо критично налаштовані до деяких з них та скептично оцінюють їх роль у державних процесах. Таким чином легітимність допомагає стабілізувати партійні системи, слугуючи важливою характеристикою інституціоналізації» [7, с. 313]. По-третє, замість тотальної персоналізації політичних проектів місія політичних партій передбачає створення розгалуженої мережі політичних комунікацій. Від внутрішньопартійної до між-інституційної. «В інституціоналізованих системах партійні організації не підпорядковані інтересам амбіційних лідерів, оскільки мають значення самі по собі, без огляду на особу, яка її очолює. Процес інституціоналізації політичних партій значно гальмується, якщо партії використовуються для задоволення інтересів певної особи або групи осіб, які здійснюють керівництво ними» [7, с. 313].

Висновки. Політичні інститути пострадянських країн діють в умовах темпорального дефіциту. Вони постійно шукають «швидкі», ситуативні, а тому не зовсім адекватні відповіді на виклики часу: економічні та соціальні, управлінські та електоральні, ідеологічні та історичні. Інституціоналізацію політичних партій не завершено. За деяким винятком, маємо персоналізовані політичні проекти. Це не лише ставить під сумнів легітимність інституту політичних партій, а й змушує переосмислити класичні теоретичні концепції щодо інтерпретації ролі політичних інститутів в умовах демократизації суспільства, інституційної взаємодії задля суспільного розвитку.

Пошук ефективних засобів реструктуризації політичних інститутів потребує звернення до неоінституціональних теорій, які пропонують раціональні пояснення ролі політичних партій у суспільствах «відкритого» та «закритого» доступу й відповідні моделі інституційної взаємодії.

Центральне місце в комунікації між владою та суспільством обіймають політичні партії. Їхня місія в інституційній взаємодії, яка сприяє суспільному розвитку, полягає в забезпеченні, як мінімум, двостороннього руху інформації між суспільними групами та політичними інститутами. Як максимум – започаткувати широкий суспільний діалог. Стати ініціатором та провідником новітнього політичного дискурсу щодо сутності та напрямків суспільного розвитку в сучасних умовах. Перефразовуючи одну добре відому конституційну норму, саме партії мають стати гарантом політичного діалогу та інституційної взаємодії задля суспільного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кутуєв П., Чолій С. Мобілізація на пострадянському просторі: між імперативами модернізації та загрозами де модернізації. *Ідеологія і політика*. 2018. № 2(10). С. 4–24.
2. Кутуєв П.В. Держава, що сприяє розвитку: Південна Корея у світлі загальної теорії. *Наукові записки НаУКМА : Соціологічні науки*. 2004. Т. 32. С. 42–48. URL : <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/8180>.
3. Лебедюк В. М., Гоменюк А. В. Протопартії, квазіпартії чи політичні партії в Україні. *Global world : науковий альманах*. 2016. Vol. 2 (II). С. 135–140.
4. Одарченко Е. Місцеві вибори: хто з ким бореться насправді? *Інформаційно-аналитический портал «КомментарииUA»*. 2020. 1 октября. URL : <https://comments.ua/blog/miscievi-vibori-hto-z-kim-boret-sya-naspravdi-114.html>.
5. Оцінка ситуації в країні, довіра до інститутів суспільства та політиків, електоральні орієнтації громадян (березень 2021р.). Дослідження проведене соціологічною службою Центру Разумкова. URL : <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-institutiv-suspilstva-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-berezen-2021r>.
6. Савельєв Ю. Антиномії суспільства пізнього модерну: Східна Європа у небезпеці демодернізації. *Ідеологія і політика*. 2018. № 1. С. 18–63.
7. Стойко О.М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. Київ : «Логос», 2016. 416 с.
8. Banks M. New political party in Ukraine aims to forge close EU and US links. *EUreporter*. 2021. March 10. URL : <https://www.eureporter.co/world/ukraine/2021/03/10/new-political-party-in-ukraine-aims-to-forge-close-eu-and-us-links/>.
9. Banovic R. Institutional Interaction in the Business Environment: Eastern European Versus Western European Countries. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*. 2015. № 65(3-4). С. 439–480.
10. Ghia N, Cenusă D., Minakov M. Democracy and its Deficits: The Way of Georgia, Moldova and Ukraine towards becoming European-Style Democracies. *Centre for European Policy Studies policy papers*. 2017. 22 December. URL : <http://www.3dcftas.eu/publications/other/democracy-and-its-deficitsway-georgia-moldova-and-ukraine-towards-becoming>.
11. Golovakha E., Panina N., Vorona V. Sociology in Ukraine. Selected Works Published During 90th. Kiev : Institute of Sociology, 2000. 580 p.
12. Matsiyevsky Y. Revolution without Regime Change: The Evidence from the PostEuromaidan Ukraine. *Communist and Post-Communist Studies*. 2018. № 51(4). P. 349–359.
13. Odarchenko K. Ukraine's Presidents, Power Elites, and the Country's Evolution. *Wilson Center*. 2020. November 5. URL : <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/ukraines-presidents-power-elites-and-countrys-evolution>.
14. Raišienė A., Bilan S., Smalskys V., Gečienė J. Emerging changes in attitudes to inter-institutional collaboration: the case of organizations providing social services in communities. *Administratie si Management*

Public. 2019. № 33, pp. 34-56. DOI: 10.24818/amp/2019.33-03.

15. Yakovleva, L., Yakovlev, D. Institutional interaction and political choice in a transitional society. What role for the social sciences. *Nationalism and Ethnic Politics*. 2020. 2(4). P. 582–608.

16. Young A. L. *Inter-institutional Interactions. Democratic dialogue and the constitution*. Oxford: Oxford University Press, 2017. URL : <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198783749.001.0001/acprof-9780198783749-chapter-5>.

REFERENCES:

1. Kutuev P. (2004) Derzhava, shcho spriyaiie rozvytku: Pivdenna Koreia u svitli zahalnoi teorii. [Developmental state: the case of South Korea from the perspective of the general theory]. *Naukovi zapysky NaUKMA : Sotsiologichni nauky*. 2004. T. 32. S. 42-48. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/8180> [in Ukrainian].
2. Kutuev P. , Choliy S. (2018) Mobilizatsiia na postsocialistomu prostori: mizh imperatyvamy modernizatsii ta zahrozamy de modernizatsii. [Mobilization in post-socialist spaces: between imperatives of modernization and threats of demodernization]. *Ideolohiia i polityka*. № 2(10). С. 4-24. [in Ukrainian].
3. Lebediuk V. M., Homeniuk A. V. (2016) Protopartii, kvazipartii chy politychni partii v Ukraini. [Proto-parties, quasi-parties or political parties in Ukraine]. *Global world : naukovyi almanakh*. Vol. 2 (II). С.135-140. [in Ukrainian].
4. Odarchenko K. (2020) Ukraine's Presidents, Power Elites, and the Country's Evolution. *Wilson Center*. November 5. URL: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/ukraines-presidents-power-elites-and-countrys-evolution>. [in Ukrainian]
5. Otsinka sytuatsii v kraini, dovira do instytutiv suspilstva ta politykiv, elektoralni orientatsii hromadian (berezen 2021r.) [Assessment of the situation in the country, trust in the institutions of society and politicians, electoral orientations of citizens (March 2021)]. *Doslidzhennia provedene sotsiologichnoi sluzhboiu Tsentru Razumkova*. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-institutiv-suspilstva-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-berezen-2021r> [in Ukrainian].
6. Saveliev Yu. (2018) Antynomii suspilstva piznoho modernu: Skhidna Yevropa u nebezpeti demodernizatsii. [Antinomies of late modernity: Eastern Europe in peril of demodernization]. *Ideolohiia i polityka*. № 1. S.18-63. [in Ukrainian].
7. Stoiko O. M. (2016) Transformatsiia politychnykh instytutiv u suchasnykh perekhidnykh suspilstvakh: monohrafiia [Transformation of political institutions in modern transitional societies: a monograph]. Kyiv: «Lohos». 416 s. [in Ukrainian].
8. Banks M. (2021) New political party in Ukraine aims to forge close EU and US links. *EUreporter*. URL: <https://www.eureporter.co/world/ukraine/2021/03/10/new-political-party-in-ukraine-aims-to-forge-close-eu-and-us-links/>
9. Banovic R. (2015) Institutional Interaction in the Business Environment: Eastern European Versus West-

ern European Countries. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*. № 65(3-4). С. 439-480).

10. Ghia N, Cenusă D., Minakov M. (2017) Democracy and its Deficits: The Way of Georgia, Moldova and Ukraine towards becoming European-Style Democracies. *Centre for European Policy Studies policy papers*. 22 December. URL: <http://www.3dcftas.eu/publications/other/democracy-and-its-deficitsway-georgia-moldova-and-ukraine-towards-becoming>.

11. Golovakha E., Panina N., Vorona V. (2000) Sociology in Ukraine. Selected Works Published During 90th. Kiev: Institute of Sociology. 580 p. [in Ukrainian]

12. Matsiyevsky Y. (2018) Revolution without Regime Change: The Evidence from the PostEuro-maidan Ukraine. *Communist and Post-Communist Studies*. 2018. № 51(4). P. 349–359.

13. Odarchenko E. (2020) Mistsevi vybory: khto z kym boretsia naspravdi? [Local elections: who is really fighting with whom?]. *Ynformatsyonno-analytycheskyi*

portal «KommentaryyUA». URL: <https://comments.ua/blog/miscevi-vibori-hto-z-kim-boret-sya-naspravdi-114.html> [in Ukrainian]

14. Raišienė A., Bilan S., Smalskys V., Gečienė J. (2019) Emerging changes in attitudes to inter-institutional collaboration: the case of organizations providing social services in communities. *Administratie si Management Public*. № 33, pp. 34-56. DOI: 10.24818/amp/2019.33-03.

15. Yakovleva, L., Yakovlev, D. (2020) Institutional interaction and political choice in a transitional society. What role for the social sciences. *Nationalism and Ethnic Politics*. 2(4). P. 582-608.

16. Young A. L. (2017) Inter-institutional Interactions. *Democratic dialogue and the constitution*. Oxford: Oxford University Press. URL: <https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780198783749.001.0001/acprof-9780198783749-chapter-5>

Institutional interaction for social development: the mission of political parties

Odarchenko Kateryna Yuriyivna

orcid.org/0000-0002-0399-5790

Graduate Student at the Department of Political Science and Law South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky Staroportofrankivska str., 26, Odessa, Ukraine

The article reveals the institutional interaction that promotes social development and defines the mission of political parties in this process. First of all, political parties in a democratic political system become the centre of communication between society and government, institutional communication, etc.

The optimization of intra-party communication, which should combine the party organizations into a communication network with each other and with the central office, is of particular importance. The concept of "development", "social development" in the context of theories of modernization, mobilization, demodernization (P. Kutuev, M. Minakov) is considered. Ukraine needs not only to increase the efficiency of certain institutions. It is institutional interaction based on an extensive communication network that can ensure social development. This requires not only hopes for an "invisible hand" of the market, but also a systemic institutional intervention to restructure the existing and fairly extensive system of institutions following the requirements of political democracy and a social market economy. That is why the methodological basis of the study is the neo-institutional theory, which overcomes the limitations of transitology and classical institutionalism.

It has been determined that the peculiarities of institutional interaction in Ukraine are due to insurmountable social pathologies (E. Golovakha). They include the ambivalence of political consciousness, a combination of conformism and nihilism in the attitude of individuals to reality, deprofessionalization, blurring the criteria of status and prestige in social interaction, deactualization of values, etc. Regarding political parties, their personalization, ideological eclecticism of party programs (with some exceptions), insufficient legitimacy of the party system has been noted. Accordingly, the mission of political parties in institutional cooperation for social development is to ensure the two-way flow of information between social groups and political institutions (minimum program) and initiate and maintain a broad public dialogue (maximum program). The mission of political parties is to become the initiator and leader of the latest political discourse on the essence and directions of social development in modern conditions, the guarantor of political dialogue and institutional cooperation for social development.

Key words: political institutions, institutional interaction, political development, modernization, political parties, intra-party communications.